

Turun kaupunki

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma

2014-2017

Luonnos 1.1

Tiivistelmä

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelman päivittäminen perustuu laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) määriteltyyn velvoitteeseen laatia maahanmuuttajien kotouttamisohjelma. Käsillä oleva, vuosille 2014-2017 laadittu kotouttamisohjelma on järjestyksessä kolmas Turun kaupungin laatima maahanmuuttajien kotouttamisohjelma.

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on kasvanut viime vuosina ripeästi. Tämä kehitys heijastuu myös Varsinais-Suomeen sekä Turun kaupunkiin. Vuonna 2012 ulkomaan kansalaisten määrä Turussa oli 10 086 ja yleisimmät kansalaisuudet Viro, Venäjä, Irak, Somalia ja Iran. Kaiken kaikkiaan muunkielisiä eli äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvia asukkaita oli 15 609 eli 8,7 % väestöstä. Turussa puhutaan kaikkiaan yli sataa kieltä. Suurimmat yksittäiset kieliryhmät Turussa olivat vuonna 2012 venäjä, arabia, kurdi, viro, albania ja somali.

Maahanmuuttajien määrän kasvun ohella kehityksessä olennaista on ollut viime vuosina maahanmuuton monipuolistuminen ja tilapäisluonteisen muuttoliikkeen vahvistuminen. Suomeen tullaan pääsääntöisesti perhesiteen, opiskelun tai työn vuoksi. Turulle ominaista on suoraan ulkomailta tapahtuvan muuton lisäksi niin sanottu sekundäärimuutto eli muuttoliike muualta Suomesta.

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma on osa Turun kaupungin ohjelmatyötä kaudelle 2014-2017 ja se täsmentää ja täydentää muuta ohjelmatyötä kotoutumisen näkökulmasta. Kotouttamisohjelma on linjassa Turun kaupunkistrategian ja sitä täsmentävien pääohjelmien eli hyvinvointiohjelman ja kilpailukykyohjelman kanssa. Lisäksi kotouttamisohjelmassa on otettu huomioon kaupunkiin kohdistuvat lainsäädännölliset velvoitteet sekä valtakunnalliset linjaukset kotoutumisen edistämisestä.

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelman yleisenä tavoitteena on edistää maahanmuuttajien terveyttä, hyvinvointia ja aktiivisuutta sekä vahvistaa osaamista ja oppimisen edellytyksiä. Hyvinvoinnin ja terveyden eroja kavennetaan ehkäisevällä työllä sekä kohdentamalla palveluja erityisesti tarvitseville väestöryhmille ja alueille. Maahanmuuttajien osaamisen kehittämiseen tarjotaan riittävät nykyaikaiset mahdollisuudet ja tuki ja heidän työvoimapotentiaaliaan hyödynnetään. Ohjelman painopisteinä on lisäksi aktiiviseen elämäntapaan kannustaminen eri toimijaryhmien sekä eri toimialojen yhteistyönä.

Ohjelmassa painotetaan kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta Turun tärkeinä voimavaroina ja kaupungin elinvoiman kasvattajina. Ohjelman toimenpitein vahvistetaan monimuotoista kaupunkia ja hyödynnetään erilaisuuden luoma rikkaus. Kaupunki seuraa asuinalueiden kehitystä tiiviisti ja puuttuu erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien alueiden tilanteen kohentamiseen aktiivisesti. Alueen elinvoimaisuutta tukevana tavoitteena on se, että maahanmuuttajataustaiset pystyvät antamaan elinkeinoelämälle panoksensa ja toisaalta maahanmuuttajien integroituminen tukee Turun alueen elinkeinoelämää.

Kehittämistoimenpiteet kaudelle 2014-2017 on koottu seitsemään kokonaisuuteen:

1. Maahanmuutto voimavarana

Kehittämistoimenpiteet:

- Työvoiman, opiskelijoiden sekä tutkijoiden maahanmuutto ja sitouttaminen Turkuun
- Monikulttuurisuus rikkautena –ajattelun avaaminen, vahvistaminen ja operationalisointi
- Oppilaitosten kansainvälistymistoimien yhteensovittaminen elinkeinoelämän tarpeisiin
- Yrittäjyyden tuen tarjoaminen
- Yhdistysten ja yhteisöjen voimavarojen hyödyntäminen
- Suvaitsevaisuuden lisääminen tietoisuudella kaupungin omasta kansainvälisestä historiasta
- Englanninkielisen ammatillisen koulutuksen kehittäminen
- Monikulttuurisuus vahvuutena – toisen ja kolmannen polven maahanmuuttajien osaamisen ja verkostojen hyödyntäminen

2. Terveys ja hyvinvointi

Kehittämistoimenpiteet:

- Vahvistetaan yhteistyöllä alkuvaiheen tukea kaikille maahanmuuttajajärjestöistä riippumatta
- Sosiaali- ja terveyspalveluiden kohdentaminen maahanmuuttajille ja asuinalueille tarpeiden mukaan
- Ryhmäohjauksen kehittäminen eri kieliryhmille omaehtoiseen terveyden edistämiseen
- Perhekeskeisellä toimintatavalla otetaan huomioon maahanmuuttajaperheiden erityistarpeet peruspalveluissa
- Hyvinvointia ja terveyttä tukevien olosuhteiden vahvistaminen
- Sukupuolisensitiivisen toiminnan kehittäminen (esim. Tyttöjen talo), myös poikien ja miesten harvustarpeisiin vastaaminen
- Hyvinvointitoimialan peruspalveluiden kehittäminen vastaamaan maahanmuuttajien tarpeita

3. Osaaminen ja oppiminen

Kehittämistoimenpiteet:

- Nuorisotakuu koskee myös maahanmuuttajataustaisia
- Suomen kielen koulutukseen panostettava kaikilla tasoilla tarvittaessa kumppanuudella muiden toimijatahojen kanssa
- Perheiden kannustaminen hakemaan varhaiskasvatukseen ja peruskouluun muualle kuin maahanmuuttajavaltaisille alueille
- Kaupunki kouluttaa henkilökuntaansa monikulttuurisuuteen
- Suomalaiseen yhteiskuntaan tutustuminen
- Koulutuspalveluiden monipuolisuuden ja jatkuvuuden turvaaminen niin että opiskelijan koulutuspolku ei katkea
- Avustusten sitominen kaupungin strategiaan tavoitteisiin, jotta järjestöjä voidaan hyödyntää kotouttamistyössä
- Yhteinen vastuu maahanmuuttajien osaamisen kehittämisestä ja selkeä työnjako asiakasnäkökulmasta

4. Aktiivisuus, osallisuus ja vuorovaikutus

Kehittämistoimenpiteet

- Huomioidaan asiakkaiden elämäntilanne palveluja suunniteltaessa ja toteutettaessa
- Viestinnän kehittäminen
- Alueellinen työ
- Vapaa-ajan palveluiden hyödyntäminen kotoutumisen edistämässä
- Väestöryhmien välisen tuntemuksen ja luottamuksen parantaminen

5. Työllisyys

Kehittämistoimenpiteet:

- Triangelin ja kuntakokeilun hyvien käytäntöjen vakinaistaminen
- Yhteiskuntavastuun painottaminen kaupungin rekrytointi- ja palveluiden hankintapolitiikassa
- Työnantajien asenteisiin vaikuttaminen
- Maahanmuuttajien osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja esiintuonti

6. Asuminen

Kehittämistoimenpiteet:

- Alueiden vetovoimaisuutta kasvatetaan toimijoiden yhteistyöllä
- Asunto- ja kaavoituspolitiikka

- Alueiden tasapainoinen täydennysrakentaminen
- Luodaan tiiviimmät yhteydet muihin aravavuokratuloja omistaviin tahoihin
- Lähiöiden kehittäminen, korjausrakentaminen ja tiivistäminen

7. Maahanmuuttotyön kehittäminen

Kehittämistoimenpiteet:

- Peruspalveluiden roolin vahvistaminen kotoutumisessa
- Asiakasryhmien ja yhteisöjen tavoittaminen ja motivointi kotoutumista edistäviin toimintoihin
- Tarpeiden ennakointi
- Omakielisen ohjauksen ja neuvonnan vakinaistaminen
- Yhteistyö ja vaikuttaminen TE-toimiston asiakkaana olevien palveluihin
- Pidempään maassa olleiden kielitaidon ja osallisuuden vahvistaminen
- Pakolaisten vastaanoton kehittäminen
- Seutukuntayhteistyön aktivointi
- Uusien kohderyhmien huomiointi: parempi tiedonvälitys kansainvälisille opiskelijoille sekä työperäisesti maahan muuttaville

Sisällysluettelo

1. Johdanto	5
1.1. Ohjelmatyön tausta.....	5
1.2 Keskeiset käsitteet.....	6
2. Kotoutuminen Turussa	7
2.1. Turkulaiset maahanmuuttajat.....	7
2.2. Suunnitelmat ja selvitykset kotoutumisen edistämisestä	10
2.3. Toimenpiteet ja palvelut maahanmuuttajille	12
3. Kotouttamista ohjaavat strategiset linjaukset.....	17
3.1. Valtakunnalliset strategiat ja alueelliset ohjelmat	17
3.2. Turun maahanmuuttajien kotouttamisohjelman strategiset linjaukset.....	20
4. Kehittämistoimenpiteet kaudelle 2014-2017	21
4.1. Maahanmuutto voimavarana	21
4.2. Terveys ja hyvinvointi	21
4.3. Osaaminen ja oppiminen	22
4.4. Aktiivisuus, osallisuus ja vuorovaikutus	23
4.5. Työllisyys.....	24
4.6. Asuminen	25
4.7. Maahanmuuttotyön kehittäminen.....	25
5. Ohjelman seuranta.....	26

1. Johdanto

1.1. Ohjelmatyön tausta

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelman päivittäminen perustuu laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) määriteltyyn velvoitteeseen laatia maahanmuuttajien kotouttamisohjelma. Tässä asiakirjassa esiteltävä maahanmuuttajien kotouttamisohjelma on järjestyksessä kolmas Turun kaupungin laatima kotouttamisohjelma.

1.9.2011 voimaan tullut laki kotoutumisen edistämisestä asettaa kunnille uusia velvoitteita ja laajentaa kotouttamistoimenpiteiden piirissä olevaa kohderyhmää aiempaan lakiin verrattuna. Lakiin sisältyy myös tarkennuksia kotouttamisohjelman laadinnasta. Lain 32 § mukaan kotouttamisohjelman voi laatia kunta tai useampi kunta yhdessä. Ohjelma tulee hyväksyä kunnanvaltuustossa, tarkistaa neljän vuoden välein ja ottaa huomioon kunnan talousarviota laadittaessa. Nykyinen laki painottaa myös aikaisempaa enemmän yhteistyötä paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa kotouttamisen suunnittelussa, toimeenpanossa ja seurannassa.

Laissa todetaan, että kotouttamisohjelma voi sisältää tiettyjä selvityksiä ja suunnitelmia. Kotoutumisohjelmaan voidaan kirjata kuinka ohjelma kytkeytyy kunnan strategiseen suunnitteluun ja seurantaan, kuka kunnan viranomaisen vastaa kotouttamisen yhteensovittamisesta ja mitkä ovat eri kotouttavista toimenpiteistä vastaavat tahot. Kunnan kotouttamisohjelmassa voidaan lisäksi määritellä kunnan ja kansalaisyhteiskunnan väliset yhteistyömuodot.

Kotouttamisohjelmaan voidaan sisällyttää suunnitelma kunnan yleisistä palveluista maahanmuuttajille ja erityisesti kotoutumista edistävästä toimenpiteistä. Kohderyhmälähtöisesti voidaan kirjata suunnitelma lasten, nuorten ja työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisesta sekä lain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Ohjelmaan voi sisältyä suunnitelma hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämisestä.

Turun päivitettävä kotouttamisohjelma kytkeytyy lain velvoitteiden sekä Turun kaupunginvaltuuston linjauksen mukaisesti kaupungin strategisen suunnittelun ja seurannan kokonaisuuteen. Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen on yksi olennainen osa kaupungin asukkaiden hyvinvointiin tähtäävää työtä ja kotouttamiseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet sisältyvät monin osin muuhun kaupungin ohjelmatyöhön. Kaupungin tulevaisuustyön rungon muodostavat koko kaupungin työtä ohjaava kaupunkistrategia sekä sitä täsmentävät hyvinvointi- ja kilpailukykyohjelmat. Hyvinvointi- ja kilpailukykyohjelmille määritellyt teemat muodostavat luontevan pohjan myös kotouttamisohjelman päivittämiselle ja niihin voidaan sisällyttää laissa mainittujen selvitysten ja suunnitelmien aineistot.

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelman päivittäminen toteutettiin vuoden 2013 aikana siten, että

- Kotouttamisohjelman päivittäminen toteutettiin ja ohjattiin osana kaupungin ohjelmatyön kokonaisuutta. Kaupungin strategiatyölle määritelty ohjausfoorumi toimi myös kotouttamisohjelman päivittämisen tukena. Strategiatyön ohjausfoorumi koostui kaupungin hyvinvointi- ja kilpailukykyohjelmille nimettyjen poikkialueellisten teemaryhmien vetäjistä.
- Hyvinvointi- ja kilpailukykyohjelmien teemaryhmät määrittivät ja priorisoivat osana muuta ohjelmatyötä kunkin teeman kannalta olennaiset maahanmuuttotyöhön liittyvät kehittämisteemat. Teemaryhmien vetäjät määrittivät kotouttamisohjelman strategiset linjaukset teemaryhmien esityksiä hyödyntäen.
- Kaupungin toimialat vastasivat konkreettisen toimenpideohjelman laatimisesta strategisten linjauksen, toimialan asiantuntemuksen sekä kentältä koottujen kehittämistarpeiden pohjalta.

Ohjelmatyön pohjaksi kerättiin jo prosessin alkuvaiheessa käytännön toimijatason näkemykset kehittämistarpeista ja suositeltavista toimenpiteistä. Tämä työvaihe toteutettiin työpajoin hyödyntäen kaupungin maahanmuuttotyön sisäisiä ja ulkoisia verkostoja. Kaupungin sisällä keskeinen taustamateriaalin tuottaja oli toimialoilta nimetty maahanmuuttoyhdyskuntien verkosto. Muut keskeiset viranomaiset ja kol-

mannen sektorin edustajat osallistettiin kotouttamisohjelman päivittämiseen toteuttamalla työpajoja verkostotapaamisissa sekä kutsumalla toimijoita erillisiin työpajoihin. Työskentelyyn osallistuivat Nivelvaihe- tiimi, Varsinais-Suomen Moniku-verkosto, kaupungin järjestöverkosto sekä edustajat Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta, Varsinais-Suomen poliisilaitokselta, Turun TE-toimistosta ja Varsinais-Suomen liitos- ta.

Käsillä oleva kotouttamisohjelma on voimassa ajalla 2014-2017. Kotouttamisohjelma tarkistetaan neljän vuoden välein, kuten laki kotoutumisen edistämisestä edellyttää.

1.2 Keskeiset käsitteet

Arkikielessä kotoutumiseen ja maahanmuuttoon liittyvää sanastoa käytetään väljästi ja käsitteitä tulki- taan monin tavoin. Käsillä olevassa asiakirjassa keskeiset käsitteet on määritelty alla olevan mukaisesti noudattaen ulkomaalaislakia, lakia kotoutumisen edistämisestä ja valtion kotouttamisohjelmaa.

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoit- teena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Maahanmuuttaja on yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä. Maahanmuuttajal- la tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.

Toisen sukupolven maahanmuuttaja on Suomessa syntynyt maahanmuuttajien lapsi.

Vieraskielinen tai muunkielinen on Suomessa asuva henkilö, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Paluumuuttaja on ulkosuomalainen, joka palaa Suomeen. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten in- kerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä. Viimeksi mainitut ovat kansallisuudeltaan, mutta eivät kansalaisuudeltaan suomalaisia.

Pakolainen on ulkomaalainen, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pako- laisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR tote- aa olevan pakolainen.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa Suomeen talousarviossa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa. Henkilölle on jo ennen maahan tuloaan myönnetty pakolaisstatus UNHCR:n toimesta.

Turvapaikanhakija on henkilö joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Saa pakolais- aseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis vielä ole pakolainen. Turvapaik- kamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko oleskeluluvan saada jollain muulla perus- teella.

Ulkomaalainen on henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

EU-kansalaisella ja häneen rinnastettavalla tarkoitetaan Euroopan unionin (EU) jäsenvaltion sekä Islan- nin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaista.

Kolmannen maan kansalaisella tarkoitetaan muun maan kansalaista kuin Euroopan unionin kansalaista ja häneen rinnastettavaa.

2. Kotoutuminen Turussa

2.1. Turkulaiset maahanmuuttajat

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on kasvanut viime vuosina ripeästi. Suomeen muutti vuonna 2012 noin 23 000 ulkomaan kansalaista, mikä on uusi ennätys. Tämä kehitys näkyy myös Varsinais-Suomen alueella, jonne muutti vuonna 2012 ennätysmäärä ulkomaan kansalaisia, 1 775 henkilöä. Kaiken kaikkiaan ulkomaan kansalaisten määrä vuonna 2012 oli Suomessa 195 511 (Tilastokeskus). Ulkomaan kansalaisia asui Varsinais-Suomessa vuoden 2012 lopulla 16 443, joista Turussa 10 086.

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuosina 2011-2040 ulkomaan kansalaisten määrä tulee koko maassa lisääntymään noin 15 000 hengellä vuosittain. Tämän arvion mukaan vuonna 2030 Suomessa asuisi noin 500 000 ulkomaan kansalaista ja vuonna 2040 jopa 670 000. (Tilastokeskus 5/2012/ Myrskylä).

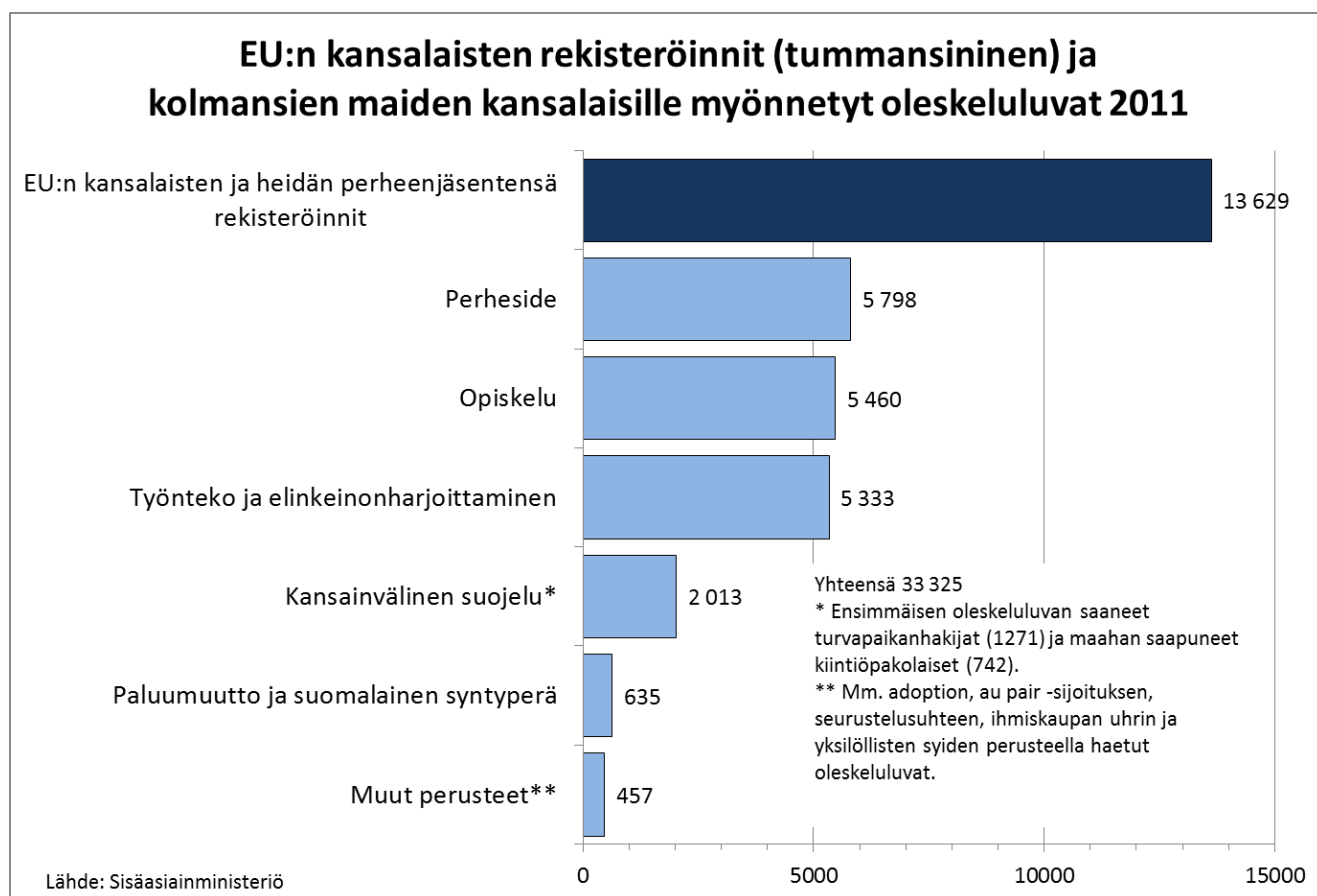
Maahanmuuttajien määrän kasvun ohella kehityksessä olennaista on ollut viime vuosina maahanmuuton monipuolistuminen ja tilapäisluonteisen muuttoliikkeen vahvistuminen. Tätä kehitystä kuvaavat karkealla tasolla valtakunnalliset tilastot myönnytyistä oleskeluluvista sekä oleskelun rekisteröinnistä.

Maahanmuuttovirasto (Migri) myöntää ensimmäisen oleskeluluvan ulkomailla olevalle ulkomaalaiselle ja ilman oleskelulupaa Suomeen saapuneelle ulkomaalaiselle. Maahanmuuttovirasto toimii oleskelulupaviranomaisena kun kyseessä ovat ns. kolmannen maan kansalaiset eli henkilöt jotka eivät ole EU-kansalaisia tai heihin rinnastettavia.

Joissakin tapauksissa oleskelulupaviranomaisena toimii poliisi. Poliisi hoitaa pääosan Suomen kansalaisten Suomessa olevien puolisoitten sekä näiden alaikäisten naimattomien lasten ensimmäisistä oleskeluluvista sekä pääosan kaikkien kolmannen maan kansalaisten jatkoluvista ja pysyvistä oleskeluluvista. EU-kansalaiset ja heihin rinnastettavat eivät tarvitse oleskelulupaa, mutta heidän tulee rekisteröidä oleskelunsapoliisilaitoksella.

Vuonna 2011 Suomeen rekisteröidyistä tai oleskeluluvan saaneista maahanmuuttajista 41 % tuli EU-maista tai niihin rinnastettavista maista ja 59 % kolmansista maista (kuva 1). Kolmansista maista tulleiden tulosityistä merkittävimpiä olivat perhesyöt (18 %), työnteko tai elinkeinonharjoittaminen (16 %) ja opiskelu (16 %). Pienempiä ryhmiä olivat kansainvälistä suojelua saavat (oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja kiintiöpakolaiset), paluumuuttajat ja suomalaista syntyperää olevat henkilöt ja muilla perusteilla tulevat. Turkuun tulevien maahanmuuttajien tulosityistä ei ole saatavilla kattavaa tilastointia, mutta on oletettavaa, että kansallinen tilanne antaa viitteitä myös Turun maahanmuuttajaprofiillista.

Kuva 1. EU:n kansalaisten rekisteröinnit ja kolmansien maiden kansalaisille myönnetyt oleskeluluvat 2011. Lähde Sisäasiainministeriö.

Perhesiteen perusteella muuttamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa Suomessa asuu jo entuudestaan puoliso, rekisteröity parisuhdekumppani, avopuoliso, alaikäinen lapsi tai alaikäisen naimattoman henkilön huoltaja ja perhe yhdistyy Suomessa. Suomessa jo asuvaa perheenjäsentä kutsutaan perheenkokoajaksi. Perheenkokoaja on saattanut muuttaa Suomeen eri syistä: työn-, opiskelun-, kansainvälisen suojelun tai muiden syiden perusteella. On kuitenkin huomattava että perheenkokoaja voi myös olla syntyperäinen kantaväestöön kuuluva henkilö - tällöin yleisimmin kyse on suomalaisen ja ulkomaalaisen avioliitosta.

Opiskelijan oleskeluluvan voi saada kolmannen maan kansalainen, joka on hyväksytty opiskelijaksi suomalaiseen oppilaitokseen. Opintojen on oltava sellaisia, että niiden päätyttyä valmistuu ammattiin tai voi suorittaa oppilaitoksessa tutkinnon. Vaihto-opiskelija voi saada oleskeluluvan opintojen perusteella jos hän osallistuu oppilaitosten väliseen tai muuhun vaihto-ohjelmaan.

Turun monipuolinen koulutustarjonta on vetovoimatekijä ulkomaisille opiskelijoille. Vuonna 2011 esimerkiksi Turun yliopistossa opiskeli yli 1800 ulkomaista tutkinto-opiskelijaa EU-maista sekä sen ulkopuolelta (Tutkimuskatsauksia 5/2012). Lisäksi 600-700 ulkomaista vaihto-opiskelijaa suoritti opintoja Turun yliopistossa. Åbo Akademiassa opiskelee vuosittain noin 800 ulkomaista opiskelijaa ja Turun Ammattikorkeakoulussa 200-300.

Työperusteisesti muuttavilla on työpaikka valmiina jo oleskeluluvan hakuvaiheessa ja Suomeen muutettaessa. Työ- ja elinkeinotoimistojen tekemissä työntekijöiden oleskelulupahakemusten osaratkaisuisissa vuonna 2011 huomattavimmat ammattialat olivat maataloustyöntekijät, puutarhatyöntekijät, kokit, keittäjät, kylmäköt, kuorma-auton ja ajoneuvoyhdistelmien kuljettajat sekä hitsaajat ja kaasuleikkaajat. Tiettyjen ammattiryhmien (kuten tutkijat, toimittajat, ammattiuurheilijat tai yritysjohtajat) osalta ei tarvita TE-toimiston osaratkaisua. On lisäksi huomattava, että perhesyistä ja kansainvälisen suojelun vuoksi muuttaneilla on pääasiassa rajoittamaton työnteko-oikeus ja opiskelijoilla rajoitettu työnteko-oikeus.

Tilapäinen työnteko ja raja-alueyössäkäynti on lisääntynyt pääkaupunkiseudun lisäksi Turun seudulla (Tutkimuskatsauksia 5/2012). Syitä tähän ovat muun muassa hyvät kulkuyhteydet muualle Suomeen ja lähimaihien; Turku on vilkas satamakaupunki ja maahantuloväylä.

Turulle ominaista on suoraan ulkomailta tapahtuvan muuton lisäksi vireä muuttoliike muualta Suomesta. Tällöin puhutaan ns. sekundäärimuutosta. Muuttosyyt voivat liittyä esimerkiksi työ- tai opiskelupaikkaan tai sukulaisuus- ja ystävyyssuhteisiin. Pakolaistaustaisten maan sisäisessä muutossa pääkaupunkiseutu ja Turku ovat vahvasti uudelleen sijoittumisen kohteena olevia kuntia.

Suuri osa ulkomaan kansalaisista saa useiden vuosien maassa asumisen jälkeen Suomen kansalaisuuden, joten maahanmuuttajataustaisten asukkaiden määrä on ulkomaan kansalaisten osuutta suurempi. Lisäksi kaksoiskansalaiset merkitään tilastoissa Suomen kansalaisiksi. Yksistään Suomi-Venäjä - kaksoiskansalaisia asuu Suomessa noin 60 000. Vuoden 2012 lopussa Turussa oli 5 355 asukasta, jotka olivat saaneet Suomen kansalaisuuden vuosina 1990-2012 (Tilastokeskus/Turun kaupunki, strategia ja kehittäminen). Ulkomaan kansalaisten määrä vuonna 2012 oli 10 086 ja yleisimmät kansalaisuudet Viro, Venäjä, Irak, Somalia ja Iran (kuva 2).

Kuva 2. Suurimmat ulkomaalais- ja muunkielisryhmät Turussa 31.12.2012. Lähde VTJ/Turun kaupunki, strategia ja kehittäminen.

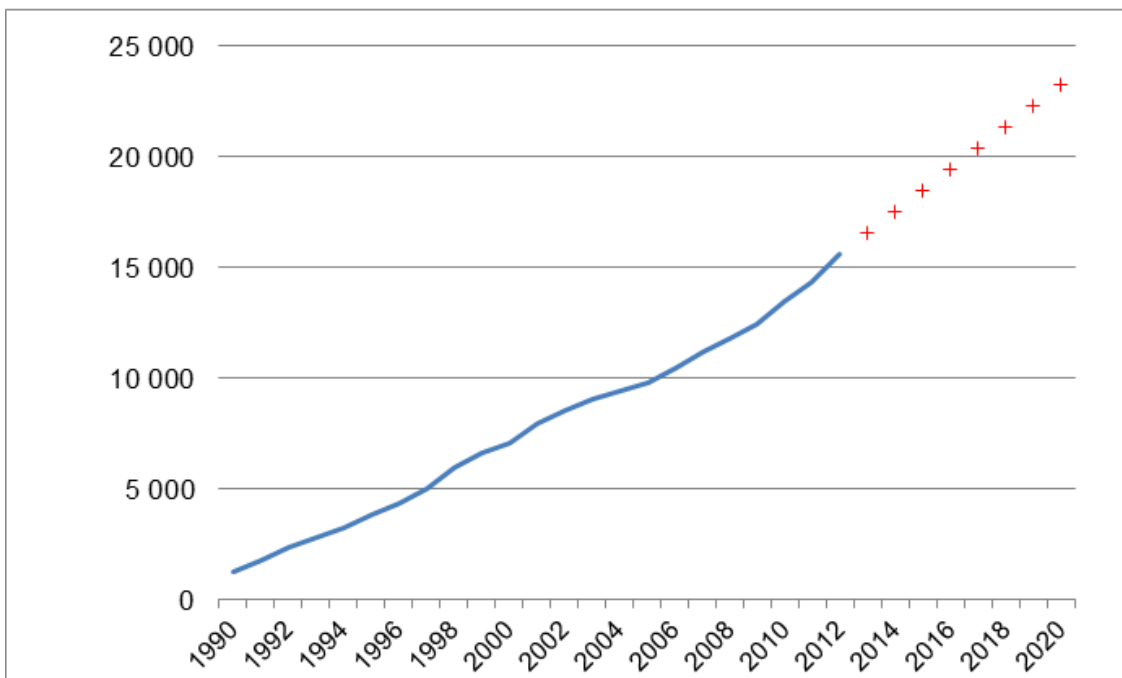
Kansalaisuus		Äidinkieli	
Viro	1 454	Venäjä	2 794
Venäjä	1 066	Arabia	1 566
Irak	756	Kurdi	1 424
Somalia	553	Eesti, viro	1 320
Iran	501	Albania	1 115
Ruotsi	352	Somali	984
Ent. Serbia-Montenegro	348	Englanti	605
Kiina	318	Persia	573
Afganistan	245	Vietnam	554
Puola	222	Kiina	400
Muut kansalaisuudet	4 271	Muut kielet	4 274
Yhteensä	10 086	Yhteensä	15 609

Ulkomaan kansalaisuutta laajemman kuvan maahanmuutosta antaa vieraskielisten eli äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvien määrän tarkastelu. Muunkielisiä eli äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvia oli Suomessa vuonna 2012 yhteensä 266 949 (Tilastokeskus). Vuonna 2012 muunkielisten osuus koko maan väestönlisäyksestä oli 87 prosenttia. Vastaavana ajankohtana Varsinais-Suomessa asui 23 868 muunkielistä koko alueen väestömäärän ollessa 468 936. Turussa muunkielisiä asui 15 609 eli 8,7 % väestöstä. (Tilastokeskus/Turun kaupunki, strategia ja kehittäminen). Kaikista Varsinais-Suomen muunkielisistä noin 65 % asui Turussa.

Turussa puhutaan kaikkiaan yli sataa kieltä. Kymmenen suurinta muunkielisten ryhmää muodostavat kuitenkin jo lähes kolme neljäsosaa kaikista muunkielisistä. Suurimmat yksittäiset kieliryhmät Turussa olivat vuonna 2012 venäjä, arabia, kurdi, viro, albania ja somali. Tilastoja tarkasteltaessa on huomioitava, että osa muunkielisistä on Suomessa maahanmuuttajavanhemmille syntyneitä lapsia.

Muunkielisten määrä Turussa lisääntyi vuosina 2009 - 2012 keskimäärin 953 hengellä vuodessa (kuva 3). Jos sama trendi jatkuu, vuonna 2020 Turussa asuu arviolta 23 200 muunkielistä. (Tilastokeskus/Turun kaupunki, strategia ja kehittäminen). On kuitenkin huomioitava, että maahanmuuton kehityksen arviointiin liittyy monia epävarmuustekijöitä niin kansallisella kuin paikallisellakin tasolla. Viime aikoina Turun väestömäärän kasvu on ollut lähes täysin maahan- ja maassamuuton varassa, syntyneiden enemmyyden kuolleisiin nähden ollessa hyvin pieni.

Kuva 3. Muunkielisten toteutunut määrä Turussa 1990-2012 ja arvio kehityksestä 2013-2020. Lähde tilastokeskus/Turun kaupunki, strategia ja kehittäminen.

Muunkielisen väestön ikärakenne painottuu nuorempiin ikäluokkiin kuin koko väestön ikärakenne. Kun koko Suomen väestön suurimpia ikäryhmiä ovat 45-60 -vuotiaat, muunkielisten suurimpia ikäryhmiä ovat 25–44 -vuotiaat (Tilastokeskus). Vuonna 2009 koko Suomen väestön keski-ikä oli miehillä 39,6 vuotta ja naisilla 42,6 vuotta. Ulkomaan kansalaisten osalta vastaavat luvut olivat 31,5 ja 32,2 (Tilastokeskus/Myrskylä). Turussa opiskelukaupunkina koko väestön suurin ikäryhmä ovat 20–24 -vuotiaat, mutta muutoin kaupungin ikärakenne on samanlainen kuin koko maassa.

Muunkielisten työttömyys on suurempaa kuin kantaväestön, mutta väestöryhmittäiset erot työttömyysasteissa ovat huomattavia. Esimerkiksi vuonna 2011 parhaiten työllistynyt ryhmä olivat vironkieliset, joiden työttömyysaste oli 16 prosenttia. Koko Turun väestön työttömyysaste oli samaan aikaan 12,5 %. Erot väestöryhmien välillä selittyvät osin maahantulosityn perusteella, mutta kaiken kaikkiaan maahanmuuttajien työllisyys lähenee maassaoloajan pidentyessä koko väestön tasoa.

Muunkieliset sijoittuvat Turun eri asuinalueille epätasaisesti. Kaupungin merkittävimmät muunkielisten asumiskeskittymät vuoden 2012 lopussa olivat Varissuo (n. 40 % asukkaista), Lauste (n. 30 %), Halinen (n. 30 %) ja Pansio (n. 21 %) (Tilastokeskus /Turun kaupunki, strategia ja kehittäminen).

2.2. Suunnitelmat ja selvitykset kotoutumisen edistämisestä

Laki kotoutumisen edistämisestä suosittelee kotouttamisohjelmaan sisällytettäväksi tiettyjä kotouttamistyöhön liittyviä suunnitelmia ja selvityksiä. Kotoutumisohjelman kytkeytymistä Turun kaupungin strategiaan suunnitteluun ja seurantaan käsitellään luvuissa 1.1. ja 5. Tässä luvussa määritellään Turun kaupungin kotouttamisen yhteensovittamisesta vastaava viranomainen ja toimenpiteistä vastaavat tahot. Lisäksi tässä luvussa kuvataan Turun kaupungin ja kansalaisyhteiskunnan väliset yhteistyömuodot sekä toimet hyvien etnisten suhteiden edistämiseksi. Sopimus pakolaisten vastaanottamisesta sisältää suunnitelman kotoutumista edistävän lain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä.

Suunnitelma Turun kaupungin yleisten palveluiden soveltuvuudesta maahanmuuttajille sisältyy lukuun 2.3. Turkulaisille maahanmuuttajille tarjottavat keskeiset toimenpiteet ja palvelut esitellään yksityiskohtaisesti. Palvelukuvauksista käy ilmi lasten, nuorten ja työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisen edistämiseksi tehtävä työ.

Kotouttamistoiminnan vastuutahot

Koko kaupungin tasolla kotouttamistoiminnan vastuu on päätetty delegoida konsernihallinnon kaupunki-kehitysryhmän johtajalle. Konsernihallinnon tehtävänä on maahanmuuttoasioiden kaupunkitasoinen ohjaus, koordinointi ja kehittäminen. Toimialat vastaavat kotouttamista edistävästä toiminnasta omalla toimialallaan.

Kaupunkitasoista maahanmuuttotyötä koordinoi hyvinvointi- ja maahanmuuttoasioiden kehittämispäällikkö konsernihallinnon kaupunkikehitysryhmässä. Kaupungin kotouttamistyön tukena toimii kehittämispäällikön ylläpitämä maahanmuuttoyhdyshenkilöiden verkosto, jossa on jäseniä kaikilta kaupungin toimialoilta.

Yhteistyö ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen

Kunnalla on lain kotoutumisen edistämisestä mukaisesti yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Tätä tehtävää tukevat Turun valtakunnalliset, alueelliset ja kaupungin sisäiset yhteistyöverkostot. Paikallistasolla keskeisinä eri viranomaistoimijoita yhdistävinä foorumeina tai viranomaisia ja kolmatta sektoria yhdistävinä työryhminä toimivat Länsi-Suomen Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO), Varsinais-Suomen maahanmuuttoasiain toimikunta, Varsinais-Suomen pakolaisia vastaanottavien kuntien verkosto sekä Turun kaupungin ja yhdistysten säännönmukaiset verkostot. Alueella toimii myös useita kotoutumisen eri osa-alueisiin keskittyviä verkostoja kuten nivelvaihetiimi ja hankkeiden ohjausryhmät. Kulttuurien välisen vuorovaikutuksen edistämiseen keskittyy erityisesti Länsi-Suomen ETNO. Käytännön tasolla monitoimijainen yhteistyö on hyvin aktiivista ja toteutuu monin tavoin.

Seudullista yhteistyötä järkevöittää yhdentoista Turun lähikunnan laatima yhteinen kotouttamisohjelma. Ohjelman avulla selkeytetään kuntien välistä yhteistyötä ja työnjakoa, mikä luo hyvän pohjan Turun ja sen ympäristökuntien väliselle yhteistyölle myös palveluiden kehittämisessä. Seudullista osaamista ja yhteistyötä kasvattaa myös maahanmuuttajien tarpeisiin ja palveluihin perehtynyt seutuohjaaja.

Turun alueen voimavara kotoutumisessa ja kulttuurien välisen vuorovaikutuksen edistämässä on aktiivinen järjestökenttä. Maahanmuuttajataustaisia ja/tai heille toimintaansa suuntaavia järjestöjä on Turussa hyvin runsas määrä. Suurten valtakunnallisten järjestöjen kuten MLL:n, Suomen Pakolaisavun ja SPR:n lisäksi on paikallisia järjestöjä, joista osa on yhteiseen alkuperämaahan, etniseen tai uskonnolliseen yhteenkuuluvuuteen perustuvia järjestöjä. Samallakin etnisellä ryhmällä voi olla Turussa useampia järjestöjä. Järjestöjen toiminnan laajuus ja aktiivisuus vaihtelee. Varsinais-Suomen monikulttuuristen yhdistysten liitto Sondip ry sekä Yhdessä Yhdistys ry toimivat kattojärjestöinä osalle järjestökentästä.

Järjestöjen ja Turun kaupungin välinen yhteistyö toteutuu monin tavoin. Kahdensuuntainen tiedonvälitys kaupungin ja maahanmuuttajien välillä toteutuu toimialojen päivittäisen työn lisäksi esimerkiksi säännönmukaisella verkostotyöllä koto-toiminnassa, konsernihallinnon järjestöverkostossa sekä hankkeiden ohjaus- ja työryhmissä. Järjestöt toteuttavat palveluntuottajina kaupungin tilaamia palveluja kuten Sondip ry tuottaa Infotorin omakieliset neuvontapalvelut. Kaupungilla ja järjestöillä on myös tavoitteellista kumppanuutta ja muuta kumpaakin osapuolta hyödyttävää yhteistyötä. Järjestöjen vahvuuksina ovat oman yhteisönsä jäsenten tuntemus ja kontaktit, kielitaito- ja kulttuurituntemus, ruohonjuuritaso innovointi sekä motivaatio tehdä jotain oman yhteisönsä hyväksi.

Erityisesti pienten järjestöjen haasteena on jatkuva rahoituksen epävarmuus. Turun kaupunki tukee muiden toimijoiden tuottamaa aktiivisuutta lisäävää ja kotoutumista edistävää toimintaa avustusmäärärahojen, toimitiloihin liittyvien avustusten sekä muun yhteistyön kautta.

Sopimus pakolaisten vastaanottamisesta

Turulla on jo pitkään ollut sopimus pakolaisten vastaanottamisesta, jonka mukaan Turun kaupunki on sitoutunut vastaanottamaan vuodessa 50 pakolaista. Lisäksi on huomioitava, että Turkuun muuttaa vuosittain merkittävä määrä pakolaisia itsenäisesti.

Kaupunki on sitoutunut järjestämään vastaanoton kaupungissa asuvien pakolaisten perheenjäsenille, jotka ovat saaneet oleskeluluvan perhesiteen vuoksi sekä palveluja kaupunkiin itsenäisesti muuttaville pakolaisille. Kaupunki järjestää asumisen niille pakolaisille, joiden vastaanotosta on sovittu ELY-keskuksen kanssa. Lisäksi kaupunki järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, toimeentulotuen tai kotoutumistuen, tulkkipalveluja, opetus- ja kulttuuripalveluja sekä muita kotoutumista edistäviä palveluja. Pakolaisten vastaanotto ja alkuvaiheen palvelut on keskitetty hyvinvointitoimialan ulkomaalaistoiimistoon.

Valtio korvaa pakolaisten vastaanotosta kunnalle aiheutuvia kustannuksia laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) ja valtioneuvoston asetuksessa (1393/2011) määritellyllä tavalla:

1. Laskennalliset kustannukset (ohjaus, neuvonta ja muu kotoutumista tukeva toiminta). Korvauksen suuruus on 2 300 €/v. yli 7-vuotiaasta ja 6 845 €/v alle 7-vuotiaasta.
2. Kunnan maksamat toimeentulotuet enintään kolmen vuoden ajan
3. Tulkkitsemisestä (tulkkaus ja kääntäminen) aiheutuneet kustannukset ilman aikarajaa
4. Erityiskustannuksista (vamman tai sairauden aiheuttamat huomattavat kustannukset) aiheutuneet kustannukset enintään kymmeneltä vuodelta.

Kunnalle maksetaan lisäksi laskennallista korvausta (700 €) kielellisen alkukartoituksen järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista. Entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevien ns. Inkerin suomalaisten ja entisten Suomen kansalaisten kustannuksia korvataan kunnalle kuusi kuukautta/viisi vuotta sekä sodissa vapaaehtoisina palvelleista henkilöistä aiheutuneita kustannuksia että ihmiskaupan uhreille annetuista palveluista aiheutuvia kustannuksia korvataan.

2.3. Toimenpiteet ja palvelut maahanmuuttajille

Turun kaupunki edistää maahanmuuttajien kotoutumista kotoutumista edistävän lain velvoitteiden mukaisesti. Lain lähtökohtana on kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden järjestäminen osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Laki määrittelee kunnalle tehtävän huolehtia siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Maahanmuuttajille laissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut tulee järjestää sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lain uudistaminen toi sen piiriin kaikki eri syistä pysyväisluonteisesti maassa oleskelevat henkilöt.

Palveluiden yhdenvertaisuutta ja soveltuvuutta maahanmuuttajille edistetään koordinoitusti kaupunkitasolla Turun kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman kautta. Suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti. Kaupungin toimialat huomioivat kaupunkitasoisen suunnitelman linjaukset palvelutuotannossaan.

Kaupunkiorganisaation sisällä kotoutumista edistävää työtä tehdään jokaisella toimialalla. Työtä tukee konsernihallinnon ohjaus- ja koordinaattorooli sekä toimialoilta nimetty maahanmuuttoyhdyshenkilöiden verkosto. Maahanmuuton arkipäiväistyessä tarve palveluiden yhdenvertaisuuden varmistamiselle ja henkilöstön osaamisen kehittämiseksi on kasvava. Laki kotoutumisen edistämisestä edellyttää kuntaa huolehtimaan oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotouttamisessa.

Turussa monikulttuurista osaamista kehitetään mm. tiedottamalla ja kouluttamalla. Kaupungin sisäisessä tiedottamisessa on käytettävissä kaupungin intranet-sivut (NeTku) sekä dokumenttienhallintajärjestelmä (DoTku), johon on vuoden 2013 aikana kerätty maahanmuuttoon liittyvää aineistoa. Lisäksi kaupungin henkilöstölle toteutetaan maahanmuuttoaiheisia koulutuksia. Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä on käynnistymässä myös kuntia palveleva kotoutumisen osaamiskeskus, jonka valtakunnalliset ja alueelliset toimintamuodot ovat syksyllä 2013 hahmottumisvaiheessa.

Alla on esitelty tarkemmin turkulaisille maahanmuuttajille suunnattuja keskeisiä toimenpiteitä ja palveluja.

Neuvonta, ohjaus ja alkuinformaatio

Vuonna 2011 uudistettu kotouttamislaki korostaa maahantulon alkuvaiheen palveluja, etenkin liittyen uudelle asukkaalle annettavaan ohjaukseen, neuvontaan ja tiedon saantiin suomalaisesta yhteiskunnasta, palveluista sekä oikeuksista ja velvollisuuksista. Muuttajalle tulee antaa tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa sekä tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumispalveluista.

Nykyisen tarjonnan rungon muodostaa 10 yleisimmällä kielellä tarjottava perustietoaineisto (www.lifeinfinland.fi), joka annetaan kaikille Suomeen muuttaville oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin yhteydessä. Perustietoaineiston sisällön tuottamisesta ja ajantasaisuudesta vastaavat valtion viranomaiset.

Perustietoaineistoa täydentää Helsingin kaupungin hallinnoima valtakunnallinen Infopankki (www.infopankki.fi), jonka internetsivuilla on 15 kielellä tietoa asumisesta ja elämisestä Suomessa. Turun kaupungin ylläpitämä Infopankin paikallinen osio päivitettiin syyskuussa 2013. Lisäksi monilla valtakunnallisilla internetsivuilla kuten www.lastensuojelu.info –sivuilla ja www.kotiloprojekti.fi –sivuilla on materiaalia useilla kielillä maahanmuuton eri aihepiireistä. Turun kaupungin eri toimialoilla on jonkin verran eri kielille käännettyä ohjaus- ja tiedotusmateriaalia.

Henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta toteutetaan pääsääntöisesti kaupungin toimipisteissä osana normaalia palveluprosessia. Tilanteesta riippuen asiointissa on mahdollisuus hyödyntää Turun seudun tulkikeskuksen palveluja. Turun seudun tulkikeskuksen tulkkauksen ja käännöspalvelut on ensisijaisesti tarkoitettu pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kanssa työskenteleville sosiaali-, terveys- ja kotouttamisviranomaisille. Palveluja pyritään järjestämään kaikille maahanmuuttajien kanssa toimiville viranomaisille. Tulkikeskuksen kielivalikoimassa on noin 60 eri kieltä.

Kaupungin hyvinvointitoimialan ulkomaalaistoimiston koto-toiminta järjestää kuukausittain erityisesti ulkomaalaistoimiston asiakkaille suunnattuja koto-infoja, jotka sisältävät laajasti yhteiskuntatietoutta. Infot tulkataan usealla eri kielellä. Viranomaistoimipisteissä annettavaa ohjausta ja neuvontaa täydentää myös omakielinen neuvontapiste Infotori, jossa tarjotaan neuvontaa 15 eri kielellä. Infotori on matalan kynnyksen neuvontapiste, joka on seutukunnan maahanmuuttajien käytävissä maahantulosyystä ja –ajankohdasta riippumatta. Turussa toimii lisäksi useampia kaikille kaupunkilaisille tarkoitettuja ohjaus-/neuvontapisteitä.

Kielellinen alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma

Lain kotoutumisen edistämisestä 9 §:n mukaan maahanmuuttajan kielellisessä alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Lain 10 §:n mukaan työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettu työtön työnhakija. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Alkukartoitus voidaan käynnistää myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan.

Varsinais-Suomen TE-toimisto ohjaa TE-toimiston asiakkaat hankkimaansa kielelliseen alkukartoitukseen, joka toteutetaan tällä hetkellä TE-toimiston tiloissa Turussa. Turun kaupungin vastuulla oleville on tarjolla kielellinen alkukartoitus Turun suomenkielisen työväenopiston kansainvälisellä Luuppi-osastolla. Valtio korvaa kaupungille alkukartoituksen kustannukset laskennallisena korvauksena. Yhdestä henkilöstä kustannukset korvataan vain kerran.

Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelma on kotouttamislain 11 §:n mukaan maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen ja

tehnyt maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan palveluita.

Pakolaisten ja inkerin paluumuuttajien vastaanottopalvelut

Pakolaisten vastaanotto ja alkuvaiheen palvelut on Turussa keskitetty hyvinvointitoimialan ulkomaalais-toimistoon. Ulkomaalaistoimisto palvelee Turkuun ulkomailta, vastaanottokeskuksista tai muista kunnista muuttavia kiintiöpakolaisia, oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita sekä entisen Neuvostoliiton alueelta tulleita paluumuuttajia. Myös edellä mainittujen myöhemmin Suomeen tulleet perheenjäsenet kuuluvat ulkomaalaistoimiston palvelujen piiriin. Ulkomaalaistoimiston asiakasmäärä vuonna 2013 on noin 800 henkilöä.

Ulkomaalaistoimiston toimintamuotoina ovat alkuvaiheen sosiaalityö, kotoutumispalvelujen järjestäminen ja koordinointi yhdessä muiden hallintokuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Ulkomaalaistoimistossa vastataan lisäksi asiakkaiden alkuvaiheen terveydenhuollosta. Tarvittaessa toimistossa hoidetaan myös muiden kuin pakolais- tai paluumuuttajataustaisten maahanmuuttajien ohjausta ja neuvontaa. Asiakkuusaika ulkomaalaistoimistossa arvioidaan tapauskohtaisesti. Keskimäärin se on noin 3 vuotta maahantulosta, jonka jälkeen asiakkuus siirtyy normaalipalvelujen piiriin.

Ulkomaalaistoimiston koto-toiminta toteuttaa suomen kieleen ja yhteiskuntaan perehdyttävää ja kotouttavaa ryhmätoimintaa pääsääntöisesti työvoimaan kuulumattomille maahanmuuttajille eri puolilla kaupunkia. Toimintamuotoja ovat muun muassa suomen kielen alkeis- ja keskusteluryhmät, ATK-ryhmät, liikunta ja kädentaidot. Toiminnan tavoitteena on ohjata maahanmuuttajia alkuvaiheen jälkeen normaali-palveluihin ja muiden yhteiskunnallisten toimintojen pariin. Toimintaa tehdään yhteistyössä eri viranomaisten ja vapaaehtoistahojen kanssa.

Aikuisten kotoutumiskoulutus

Turun suomenkielisen työväenopiston kansainvälinen osasto Luuppi toteuttaa kaupungin vastuulla oleville aikuisille (pääasiassa ”kotiäideille”) osa-aikaista kotoutumiskoulutusta. Kotoutumiskoulutuksen tarkoituksena on antaa maahanmuuttajalle kielelliset, yhteiskunnalliset sekä elämänhallintaan liittyvät valmiudet, jotka mahdollistavat tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä toimimisen. Koulutukseen osallistuu pääosin ulkomaalaistoimiston koto-toiminnan asiakkaita.

TE-toimiston uudet maahanmuuttaja-asiakkaat ohjataan alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman tekemisen jälkeen pääasiassa työvoimapolitiittiseen kotoutumiskoulutukseen. Varsinais-Suomen ELY-keskus hankkii nämä koulutukset kilpailutuksen perusteella alueen oppilaitoksilta. Suurimpia työvoimapolitiittisen koulutuksen toteuttajia ovat Turun AKK, Turun ammatti-instituutti ja Raisiossa Timali.

Osa TE-toimiston asiakkaista opiskelee ns. omaehtoisessa koulutuksessa. Turun kristillinen opisto, Turun iltalukio ja Paasikiviopisto ovat huomattavia omaehtoisen koulutuksen järjestäjiä.

Suomen kieltä voi edellä mainittujen tahojen lisäksi opiskella erilaisilla kursseilla esimerkiksi Turun suomenkielisen työväenopiston kansainvälisellä Luuppi-osastolla, Iltalukion Finnish for foreigners –kursseilla tai Turun Kesäyliopistossa sekä erilaisilla opistojen, yhdistysten ja projektien tarjoamilla kursseilla. Edellä mainitut kurssit vaihtelevat kestoltaan, sisällöltään ja asiakasmäärältään.

Varhaiskasvatus

Maahanmuuttajille on tarjolla samat varhaiskasvatuksen palvelumuodot kuin kantaväestöllekin. Tarjolla on avointa päiväkotitoimintaa, päiväkoteja, yksityisiä päivähoitopaikkoja ja esiopetusta. Vieraskieliselle lapselle järjestetään hoitopaikka ensisijaisesti perheen omalta asuinalueelta. Yksityisissä päiväkodeissa on saatavilla myös venäjän-, englannin- ja ranskankielistä päivähoitoa.

Kasvatustyötä ohjaa päiväkodin tai perhepäivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma josta ilmenevät myös päivähoiton mahdolliset erityiset painotusalueet. Kotoutumisen edistämiseksi maahanmuuttajalapsen varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen tasapainoista kehitystä, kahteen kulttuuriin kasvamista ja oman äidinkielen säilyttämistä sekä suomenkielen oppimista. Lasta autetaan suomalaiseen yhteiskuntaan liittymisessä. Turussa toimii kiertäviä erityislastentarhanopettajia, jotka voivat tarjota erityistukea maahanmuuttajalapsille.

Perusopetukseen valmistava opetus ja perusopetus

Suomessa vakituisesti asuvalla oppivelvollisuusikäisellä maahanmuuttajalla on oikeus ja velvollisuus perusopetukseen samoin kuin kantaväestölläkin. Opetuksessa noudatetaan valtakunnallisia perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita, ottaen samalla huomioon oppilaiden mahdolliset erilaiset lähtökohdat, etenkin äidinkieli ja kulttuuri.

Oppivelvollisuusikäisille ja esiopetusikäisille maahanmuuttajataustaisille lapsille voidaan antaa perusopetukseen valmistavaa opetusta ("VALMO"). Tämän opetukseen laajuus on yksi lukuvuosi (jonka lisäksi jatkoa tarpeen mukaan). Valmistava opetus on tarkoitettu niille, joiden suomen- tai ruotsinkielen taito ei ole riittävän hyvä tavalliseen perusopetuksen ryhmään. Tavoitteena on tukea kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan sekä antaa riittävät valmiudet perusopetukseen siirtymistä varten. Opetusta integroidaan yleisopetukseen niiltä osin kuin mahdollista. Opetusryhmien sijoittelusta ja uusien oppilaiden ohjaamisesta niihin huolehtii Turun kaupungin sivistystoimiala. Opetus- ja kulttuuriministeriö korvaa valmistavan opetuksen kustannukset kaupungille jälkikäteen.

Maahanmuuttajaoppilaat pyritään sijoittamaan pääasiassa ikäänsä sekä tietojaan ja taitojaan vastaavalle peruskoululuokalle. Heille järjestetään tarpeen mukaan oman äidinkielen opetusta sekä suomen tai ruotsin kielen opetusta maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaan (suomi toisena kielenä eli "S2") suomi/ruotsi äidinkielenä –oppimäärän sijaan. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaisi mahdollisimman hyvän suomen/ruotsin kielen taidon kaikilla kielitaidon osa-alueilla perusopetuksen loppuun mennessä. Oppilaille voidaan järjestää myös omakielistä tukiovetusta ja maahanmuuttajien tukiovetusta eri oppiaineissa. Turun kouluissa on vaihtelevasti myös omakielisiä koulunkäyntivustajia.

Nivelvaiheen koulutukset

Nivelvaiheen koulutukset ovat koulutuksia, jotka sijoittuvat esimerkiksi peruskoulun ja toisen asteen tutkintoon johtavan koulutuksen väliin. Nivelvaiheen koulutusten tavoitteena on edesauttaa nuoren siirtymistä toisen asteen koulutukseen. Nivelvaiheen koulutusten osalta Turussa toimii nivelvaihetiimi ja sen ylläpitämä "yhteishaku" nivelvaiheen koulutuksiin. Valtiontasoinen yleinen yhteishaku muuttuu keväällä 2014.

Erityistä huomiota on tarpeen kiinnittää yläkouluikäisenä tai perusopetuksiän ylittäneenä Turkuun saapuneisiin nuoriin, joilla on peruskouluopinnot suorittamatta. Heidän osaamistasossaan ja oppimisvalmiuksissaan on laaja kirjo eivätkä he enää ikänsä puolesta välttämättä ehdi tavanomaiselle peruskoulureitille. Turun iltalukio ja Turun kristillinen opisto ovat huomattavimpia tällaisten turkulaisten nuorten kouluttajia. Turun iltalukiossa on tarjolla vieraskielisten nuorten opetus ("VNO"), perusopetuksen johdanto-opinnot ("POJO"), kymppiluokka ja starttilukio. Turun kristillisessä opistossa on tarjolla perusopetukseen valmistava opetus ("PEVA") ja suomen kielen linja ("SUOKI").

Nivelvaiheen koulutuksia ovat edellä mainittujen lisäksi niin sanotut ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavat koulutukset, joihin osa maahanmuuttajissa osallistuu ennen varsinaista ammatillista koulutusta. Valmistavan koulutuksen tavoitteena on tarjota opiskelijalle kielelliset ja muut valmiudet varsinaisiin ammatillisiin opintoihin siirtymistä varten. Tällä hetkellä on tarjolla maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus ("VALMA"), sosiaali- ja terveysalalle valmistava koulutus ("SOTEvalma"), ja nuorille "nuorisovalma". Koulutuksia toteuttavat Turun ammatti-instituutti, Timali Raisiossa ja Ammattiopisto Livia Kaarinassa.

Vuoden 2013 alusta lähtien jo 16-vuotiaana voi rekisteröityä TE-toimiston asiakkaaksi ja kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia hakeutumisesta omaehtoiseen koulutukseen. 17-vuotta täyttäneet voidaan ohjata myös työvoimapolitiittisiin koulutuksiin.

Toisen asteen ja korkea-asteen koulutus

Turussa on runsaasti toisen asteen ja korkea-asteen koulutusvaihtoehtoja. Maahanmuuttajia opiskelee näissä oppilaitoksissa kaikille suunnatuilla koulutuslinjoilla.

Valmentavia ja varsinaisia ammatillisia koulutuksia järjestäviä oppilaitoksia Turussa ja lähialueella ovat mm. Turun AKK, Raision Timali, Turun kristillinen opisto, Turun ammatti-instituutti, Paasikivi-opisto, Ammattiopisto Livia ja Turun Ammattikorkeakoulu. Lisäksi Turussa järjestetään ammatillisia täydennys- ja pätevöitymiskoulutuksia esimerkiksi EU:n ulkopuolelta tuleville sairaanhoitajille tai terveydenhoitajille.

Turun monipuolinen opetustarjonta ja englanninkieliset opetusohjelmat houkuttelevat kaupunkiin kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita. Turun yliopistossa, Åbo Akademiassa ja Turun Ammattikorkeakoulussa on kirjoilla vuosittain yhteensä noin 1 800 opiskelijansa eri vaiheissa olevia kansainvälisiä tutkinto-opiskelijoita.

Työllistymiseen liittyvät palvelut

Turussa on tarjolla runsaasti työllistymiseen liittyviä palveluja. TE-toimistossa työnhakijaksi rekisteröitynyt maahanmuuttaja saa opastusta työhausta, työmarkkinoista ja koulutuksista ja hänet voidaan ohjata kielelliseen alkukartoitukseen ja hänen kanssaan voidaan tehdä kotoutumissuunnitelma. TE-toimisto myös ohjaa maahanmuuttajan työvoimapolitiittiseen kotoutumiskoulutukseen, omaehtoiseen suomen kielen koulutukseen tai muuhun koulutukseen tai työelämään. TE-toimisto voi käyttää tulkkipalveluja kunnes asiakkaalla on riittävä suomen- tai ruotsinkielen taito. TE-toimistossa tarjottavista palveluista säädetään laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (28.12.2012/916).

TE-toimistojen organisaatio uudistui valtakunnallisesti vuoden 2013 alussa. Asiakkaat jaetaan kolmelle palvelulinjalle: työnvälitys- ja yrityspalvelut, osaamisen kehittämisen palvelut sekä tuetun työllistämisen palvelut. Varsinais-Suomen TE-toimiston Turun toimipaikassa on osaamisen kehittämisen palveluissa kotoutumispalvelut-yksikkö, jonka asiakkaiksi kuuluvat kotoutumislain piirissä olevat työnhakijat.

TE-toimiston, Turun kaupungin ja Kansaneläkelaitoksen työllistymistä tukevia palveluja tarjoaa Turun työvoiman palvelukeskus, joka palvelee pitkään työttömänä olleita turkulaisia henkilöitä kansallisuudesta riippumatta. Palvelujen tavoitteena on löytää pitkäkestoinen ratkaisu asiakkaan tilanteeseen: työllistyminen, kouluttautuminen, kuntoutuminen tai eläkkeelle siirtyminen.

Maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden työllistymistä avoimille työmarkkinoille tukee vuosina 2012-2014 työllisyysprojekti Triangeli, jonka toiminta-alueena ovat Turku ja Turun lähikunnat. Asiakkuus on vapaaehtoista ja asiakkaat tulevat ilman lähetettä.

Varissuolla toimii vuoden 2015 loppuun saakka Turun työllisyyden kuntakokeilu, jonka kohderyhmänä ovat yli 500 päivää työttömyysetuutta saaneet tai 12 kuukautta yhtämittaisesti ilman työhistoriaa olleet, syrjäytymisvaarassa olevat turkulaiset työttömät työnhakijat. Kuntakokeilun tarkoituksena on kehittää ja edistää hallintokuntarajat ylittävää yhteistyötä työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseksi. Turun työllisyyden kuntakokeilun asiakkaista noin puolet on maahanmuuttajia.

Sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Turun kaupungin sosiaali- ja terveystyöpalveluiden osalta lähtökohtana on palveluiden tarjoaminen ns. normaalipalveluna yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti. Poikkeuksen muodostavat ulkomaalaistoimiston asiakkaat, jotka saavat alkuvaiheen sosiaali- ja terveystyöpalvelut ulkomaalaistoimistosta. Jos maahanmuuttajalla ja viranomaisella ei ole yhteistä kieltä käytössään, voidaan asiakasvastaanotolle varata tulkki.

Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2012 Turussa ja muilla suurilla paikkakunnilla toteuttama Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimus antoi työväliseitä terveyttä ja hyvinvointia edistävien palveluiden aiempaa kohdennetummalle kehittämiselle.

Vapaa-aikapalvelut

Tärkeässä roolissa maahanmuuttajien osallistumisen ja aktiivisuuden edistämässä ovat kaupungin vapaa-aikatoimialan palvelut. Kaupungin kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelut ovat avoimia kaikille asukkailla. Vapaa-aikatoimiala järjestää myös erityisesti maahanmuuttajille suunnattuja kulttuuri- ja liikuntapalveluja. Kulttuuriasiainkeskus tarjoaa mm. Suomi tutuksi –palveluja, joiden puitteissa maahanmuuttajilla on lukuisia mahdollisuuksia tutustua suomalaiseen elämäntapaan ja yhteiskuntaan sekä Suomen taiteeseen ja historiaan. Osa liikuntapalveluista on erityisesti maahanmuuttajille suunnattuja. Turussa on tarjolla myös monikulttuurista ja kansainvälistä nuorisotyötä.

Asumispalvelut

Muunkielisiä asuu eri puolilla kaupunkia mutta he ovat painottuneet erityisesti Itä-Turkuun (Varissuo, Lauste, Halinen). Turussa asuntotilanne vuokra-asuntojen osalta on melko hyvä ja yleinen vuokrataso on kohtuullinen. Myös omistusasuntojen hintataso on matalampi kuin esimerkiksi Tampereella. Kaupunkiin sijoitettavien pakolaisten osalta asunto osoitetaan ulkomaalaistoimiston ja TVT Asuntojen yhteistyönä.

Itä-Turussa toimii asumisneuvoja, joka palvelee alueen asukkaita kansallisuudesta riippumatta asumiin liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi Suomen pakolaisavun Kotilo-projekti tarjoaa erityisesti maahanmuuttajille suunnattua asumiseen liittyvää ohjausta.

3. Kotouttamista ohjaavat strategiset linjaukset

3.1. Valtakunnalliset strategiat ja alueelliset ohjelmat

Kuntatasolla maahanmuuttotyötä ohjaavista lainsäädännöllisistä velvoitteista keskeinen on laki kotoutumisen edistämisestä. Työssä huomioidaan ja siihen vaikuttavat vahvasti myös valtakunnallinen maahanmuuttopolitiikka ja strategiset linjaukset. Turussa tehtävä työ kytkeytyy luonnollisesti myös maakunnalliseen ja seudulliseen kotouttamisstrategiaan.

Laki kotoutumisen edistämisestä

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tuli voimaan 1.9.2011. Uusi laki ottaa huomioon kaikki Suomeen muuttavat henkilöt riippumatta siitä, mistä syystä he Suomeen muuttavat. Lain keskeiset tavoitteet ovat:

- Kotoutumisen kaksisuuntaisuutta edistetään. Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa.
- Kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuutta lisätään ja niiden seuranta parannetaan.
- Alkuvaiheen ohjausta parannetaan. Maahan tulon alkuvaiheessa on tärkeää saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä neuvontaa kielikoulutus- ja työnhakuaiheissa.
- Haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä ehkäistään (esim. vammaiset, vanhukset ja vaikeassa tilanteessa elävät naiset ja lapset).
- Maahanmuuttajien osallisuutta lisätään.
- Pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista vahvistetaan.

Kunnilla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla.

Maahanmuuton tulevaisuus 2020 –strategia

Kesäkuussa 2013 julkaistu Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategia on yksi hallituksen kärkihankkeista ja luo suuntaviivoja suomalaiselle maahanmuuttopolitiikalle. Strategian mukaan

- Kansainvälistyvässä Suomessa arvostetaan moninaisuutta.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo kuuluvat kaikille.
- Maahanmuutto edistää väestön hyvinvointia ja vahvistaa Suomen kilpailukykyä.
- Maahanmuuttajat voivat hyödyntää osaamistaan ja osallistua yhteiskunnan rakentamiseen.
- Maahanmuutto on ennakoitua ja hallittua.

Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategiassa arvioidaan Suomeen kohdistuvaa muuttoliikettä sekä liikkuvuuden merkitystä yhteiskunnalle, jossa eläköityvien ikäluokkien määrä kasvaa merkittävästi. Strategiassa linjataan Suomen maahanmuuttopolitiikan kehityssuunnat ja tavoitteet. Maahanmuuttostrategiassa keskeisiä suuntaviivoja ovat:

Suomi on turvallisesti avoin

- Menestyäkseen muuttuvassa maailmassa Suomi tarvitsee aktiivista, suunnitelmallista ja kohdennettua työperusteista maahanmuuttoa.
- Ihmisten liikkuvuus edellyttää Suomelta sekä avoimuutta että maahanmuuton hallintaa.
- Suomi on sitoutunut antamaan kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville.
- Maahanmuuttopolitiikan hyväksyttävyyden ja maahanmuuttajien oikeudet varmistetaan selkeällä lainsäädännöllä, toimivilla käytännöillä ja läpinäkyvällä viranomaistoiminnalla.

Jokainen löytää paikkansa

- Maahanmuuttajat kotoutuvat Suomeen työn, koulutuksen, lasten päivähoidon, harrastusten, järjestötoiminnan sekä arjen vuorovaikutuksen kautta.
- Mahdollisuus perheen yhdistämiseen on usein olennaista maahanmuuttajien onnistuneelle kotoutumiselle.
- Kotimaisten kielten taidolla on suuri merkitys yhteiskuntaan osallistumisessa.
- Tehokkaat ja tarkoituksenmukaiset palvelut tukevat hyvää kotoutumista.

Moninaisuus on arkea

- Suomalaisen yhteiskunnan perusarvot, erityisesti ihmisarvon loukkaamattomuus, luovat perustan moninaisuuden hyväksymiselle.
- Jokaisella on vastuu myönteisestä vuorovaikutuksesta ja ennakkoluulojen murtamisesta arjessa.

Maahanmuuttostrategiaan pohjautuvan toimenpideohjelman valmistelu on käynnissä syksyllä 2013.

Valtion kotouttamisohjelma

Valtioneuvosto hyväksyi kesäkuussa 2012 valtion kotouttamisohjelman vuosille 2012–2015. Valtion kotouttamisohjelman tarkoituksena on tehostaa kotouttamistoimenpiteiden valtakunnallisen tason suunnittelua, toimeenpanoa ja seurantaa. Ohjelman yleisenä tavoitteena on kaventaa maahanmuuttajien ja koko väestön elinolosuhteiden välisiä eroja keskeisillä osa-alueilla (asuminen, tulotaso, työllisyys, koulutus, osallistuminen) sekä tukea maahanmuuttajien osallisuutta kaikilla yhteiskunnan sektoreilla.

Ohjelman painopisteet ovat:

Yhteisöstä ja perheestä voimaa kotoutumiseen

- Asunto- liikunta- ja kulttuuripolitiikalla sekä maahanmuuttajaperheitä tukemalla voidaan edistää kotoutumista arjen kohtaamisissa ja yhteisöissä.

Maahanmuuttajien asema työmarkkinoilla

- Maahanmuuttajien työttömyys puolitetaan
- Julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ja kotoutumiskoulutuksesta muodostetaan maahanmuuttajien tarpeiden mukaisia yksilöllisiä ja tarvittaessa pitkäkestoisia palvelukokonaisuuksia

Kotoutumiskoulutus

- Kaikille maahanmuuttajille turvataan nykyistä tehokkaammin edellytykset tarvetta ja omaa tasoa vastaavaan kielen ja yhteiskunnan sääntöjen opiskeluun ja nopeampaan sijoittumiseen työmarkkinoille.

Maahanmuuttajanaiset

- Kaikki maahanmuuttajanaiset saatetaan entistä tehokkaammin kotouttamistoimenpiteiden piiriin.

Lasten ja nuorten kotoutuminen

- Oleellista jatkuvuuden turvaaminen varhaiskasvatuksesta alkaen sekä erityisen huomion kiinnittäminen opintojen nivelvaiheiden sujuvoittamiseen sekä turvallisen ja kannustavan kasvuympäristön luomiseen

Kansainvälistä suojelua saavien kuntaan sijoittaminen

- Valtion ja kuntien välille ennakoiva ja pitkäjänteinen yhteistyön malli.
- Kuntiin osoittamisesta vastaavien viranomaisyhteistyön kehittäminen

Väestöryhmien välisen myönteisen vuorovaikutuksen edistäminen

- Tuetaan maahanmuuttajien osallisuutta

Valtion kotouttamisohjelma korostaa sitä, että maahanmuuttajien asettuminen kuntalaisiksi on kotoutumisen perusta. Tämän vuoksi nähdään erityisen tärkeänä tukea ja kehittää kunnallisia peruspalveluja.

Varsinais-Suomen maahanmuuttopoliittinen ohjelma

Varsinais-Suomen maahanmuuttopoliittinen ohjelma antaa suuntaviivat maakunnalliselle maahanmuuttotyölle vuoteen 2015 saakka. Ohjelmassa on esitetty kuusi toimintalinjaa:

- Työperusteisen maahanmuuton edistäminen. Sisältää toimenpiteitä maahanmuuttajien rekrytoinnin kehittämiseksi ja työvoiman saatavuuden turvaamiseksi.
- Maahanmuuttajien työllistäminen ja heidän oman osaamisensa hyödyntäminen. Tavoitteena on kehittää työvoimatoimistojen, oppilaitosten, työmarkkinajärjestöjen ja maahanmuuttajayhdistysten välistä yhteistyötä.
- Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen. Erityisinä kehittämiskohteina nostetaan esiin kotouttamistoiminnan koordinointi sekä perheet, lapset ja nuoret.
- Humanitaarisen maahanmuuton kehittäminen ja kuntien vastaanottovalmiuksien parantaminen.
- Varsinais-Suomen vetovoimaisuuden lisääminen muun muassa yhdyskuntasuunnittelun ja asuntopoliitiikan kehittämisen kautta.
- Yleisten maahanmuuttopoliittikkaa tukevien rakenteiden vahvistaminen.

Turun kaupungin edustaja oli mukana maakunnallisen maahanmuuttopoliittisen ohjelman laatimisessa. Ohjelman toteutumista edistetään ja seurataan Varsinais-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vetovastuulla olevassa Varsinais-Suomen maahanmuuttoasiain toimikunnassa, johon on nimetty edustus Turun kaupungilta.

Seudullinen kotouttamisohjelma

Turun ympäristökuntien Seudullinen kotouttamisohjelma valmistui keväällä 2013. Seudullinen kotouttamisohjelma vahvistaa yleisiä maahanmuuttopolitiikkaa tukevia rakenteita, luo selkeän mallin Turun ympäristökuntien maahanmuuttotyölle sekä selkeyttää kuntien välistä yhteistyötä ja työnjakoa.

Ohjelman kautta:

- Laadittiin seudun kunnille yhteinen seudullinen kotouttamisohjelma, johon sisältyy kuntakohtaiset osiot.
- Selkeytetään kuntien välistä yhteistyötä ja työnjakoa sekä siihen liittyvien kustannusten jakautumista kuntien välillä.
- Kartoitettiin kotouttamistyön toimijat ja vahvistetaan niiden välistä yhteistyötä.
- Pyritään kehittämään olemassa olevia palveluja kunnissa niin, että palveluissa huomioidaan maahanmuuttajat sekä luodaan toimiva malli maahanmuuttajien vastaanottoon.
- Yhtenäistetään kuntien käytäntöjä maahanmuuttajatyössä.
- Edistetään kunnissa kantaväestön ja maahanmuuttajien kanssakäymistä ja lisätään monikulttuurisuustietoutta ja ehkäistään syrjintää.
- Tuotiin esiin kansainvälistymisen mukanaan tuomat haasteet.

Turun kaupungin edustaja oli mukana seudullisen kotouttamisohjelman toteuttamista ohjaavassa ohjausryhmässä, joka jatkaa työtään ohjelman seurantar ryhmänä.

3.2. Turun maahanmuuttajien kotouttamisohjelman strategiset linjaukset

Turun maahanmuuttajien kotouttamisohjelma on osa Turun kaupungin ohjelmatyötä kaudelle 2014-2017. Kotouttamisohjelma täsmentää ja täydentää tulevaa kehittämistyötä kotoutumisen näkökulmasta. Sovitun strategiahierarkian mukaisesti kotouttamisohjelman tulee noudattaa kaupunkistrategian ja kaupungin pääohjelmien suuntaviivoja. Tämä linjaus varmistaa lain kotoutumisen edistämisestä suositettaman kytkennän kunnan strategiseen suunnitteluun ja seurantaan. Kytkeä muuhun ohjelmatyöhön luo edellytykset ottaa kotouttamisohjelma huomioon kaupungin talousarviota laadittaessa, kuten laki kotoutumisen edistämisestä velvoittaa.

Kotouttamisohjelman laadinnassa on otettu huomioon kaupunkiin kohdistuvat lainsäädännölliset velvoitteet sekä aiemmin tässä ohjelma-asiakirjassa esitellyt valtakunnalliset linjaukset kotoutumisen edistämisestä. Kotouttamisohjelma on linjassa Turun kaupungin kehitystyötä ohjaavan kaupunkistrategian ja sitä täsmentävien hyvinvointiohjelman ja kilpailukykyohjelman kanssa.

Turku 2029 vision yhdeksi tavoitteeksi on kirjattu: Turku on kaksikielinen ja monikulttuurinen. Kaupunkistrategiassa turkulaisen hyvän elämän perustana nähdään alueen elinvoima, joka kasvaa kilpailukyvyyn ja hyvinvoinnin tuloksena. Maahanmuuttoon liittyen strategiaan on nostettu kirjaus, jonka mukaan monikulttuurisuuden tuoma lisäarvo hyödynnetään työ- ja yritys-elämässä.

Kilpailukyky- ja hyvinvointiohjelmien valmistelussa monikulttuurisuus on tunnistettu yhdeksi merkittäväksi tulevaisuuden muutosvoimaksi, johon liittyviä avainkysymyksiä on pohdittu kummassakin ohjelmassa. Tämä valmistelutyö on toiminut pohjana kotouttamisohjelman strategisille linjauksille.

Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelman yleisenä tavoitteena on edistää maahanmuuttajien terveyttä, hyvinvointia ja aktiivisuutta sekä vahvistaa osaamista ja oppimisen edellytyksiä. Kaupunkiympäristöä kehittämällä edistetään kaikkien asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Maahanmuuttajat huomioidaan erityisesti kehittämällä asuinalueita tasapainoisesti sosiaalisen segregaaion ehkäisemiseksi. Alueen elinvoimaisuutta tukevana tavoitteena on se, että maahanmuuttajataustaiset pystyvät antamaan elinkeinoelämälle panoksensa ja toisaalta maahanmuuttajien integroituminen tukee Turun alueen elinkeinoelämää.

Ohjelmassa korostetaan seuraavia strategisia painopisteitä:

- Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus ovat Turun tärkeitä voimavaroja ja kaupungin elinvoiman kasvattajia
- Hyvinvointi- ja terveyseroja kavennetaan ehkäisevällä työllä
- Palveluita kohdennetaan erityisesti tarvitseville väestöryhmille ja alueille
- Oman osaamisen kehittämiseen tarjotaan riittävät nykyaikaiset mahdollisuudet ja tuki
- Maahanmuuttajien työvoimapotentiaalia hyödynnetään
- Aktiiviseen elämäntapaan kannustetaan eri toimijaryhmien sekä eri toimialojen yhteistyönä
- Monimuotoista kaupunkia vahvistetaan ja hyödynnetään erilaisuuden luoman rikkaus
- Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikessa kaupunkisuunnittelussa. Kaupunkiympäristö takaa terveellisen, turvallisen, esteettömän ja viihtyisän arjen sekä mahdollistaa monimuotoisen kaupunkikulttuurin ja aktiivisen elämisen.
- Kaupunki seuraa asuinalueiden kehitystä tiiviisti ja puuttuu erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien alueiden tilanteen kohentamiseen aktiivisesti.

Maahanmuuttajien kotouttamisohjelma noudattaa kaupungin pääohjelmien kehittämiskokonaisuuksia ja tarkastelee maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämistarpeita seuraavina kokonaisuuksina:

- Maahanmuutto voimavarana
- Terveys ja hyvinvointi
- Osaaminen ja oppiminen
- Aktiivisuus, osallisuus ja vuorovaikutus
- Työllisyys
- Asuminen

Lisäksi ohjelmatyössä on tunnistettu kaupungin maahanmuuttotyön kokonaisuuteen kohdistuvia kehittämistarpeita. Kotouttamistyön konkreettiset kehittämistoimenpiteet ja niiden vastuutahot kaudella 2014-2017 esitellään luvussa 4.

4. Kehittämistoimenpiteet kaudelle 2014-2017

4.1. Maahanmuutto voimavarana

Kehittämistoimenpide	Vastuutaho
Työvoiman, opiskelijoiden sekä tutkijoiden maahanmuutto ja sitouttaminen Turkuun <ul style="list-style-type: none"> ➤ Paikallisten verkostojen ja informaation tarjoaminen ➤ Perheenjäsenten palvelut ➤ Tietoisuuden lisääminen vapaa-ajanpalveluista ➤ Kaupungin sivujen kehittäminen 	Kaupungin toimialat ja konsernihallinto, Turun Seudun Kehittämiskeskus, oppilaitokset
Monikulttuurisuus rikkautena –ajattelun avaaminen, vahvistaminen ja operationalisointi	Kaupungin toimialat ja konsernihallinto, Turun Seudun Kehittämiskeskus, oppilaitokset
Oppilaitosten kansainvälistymistoimien yhteensovittaminen elinkeinoelämän tarpeisiin <ul style="list-style-type: none"> ➤ Suomen kielen opiskeluun kannustaminen ja yhteiskuntavalmiuksien vahvistaminen opintojen aikana 	Konsernihallinto, Turun Seudun Kehittämiskeskus, oppilaitokset
Yrittäjyyden tuen tarjoaminen	Turun Seudun Kehittämiskeskus, Potkuri, yrittäjäjärjestöt
Yhdistysten ja yhteisöjen voimavarojen hyödyntäminen	Kaupungin toimialat ja konsernihallinto
Suvaitsevaisuuden lisääminen tietoisuudella kaupungin omasta kansainvälisestä historiasta	Konsernihallinto ja toimialat, vapaa-aikatoimialan museopalvelut
Englanninkielisen ammatillisen koulutuksen kehittäminen	Sivistystoimiala
Monikulttuurisuus vahvuutena – toisen ja kolmannen polven maahanmuuttajien osaamisen ja verkostojen hyödyntäminen	Konsernihallinto ja toimialat

4.2. Terveys ja hyvinvointi

Kehittämistoimenpide	Vastuutaho
Vahvistetaan yhteistyöllä alkuvaiheen tukea kaikille maahanmuuttajille riippumatta <ul style="list-style-type: none"> ➤ Valmistellaan informaatiota eri maahanmuuttajaryhmille (opiskelijat, työperäiset, pakolaiset ym.) 	Hyvinvointitoimiala/ulkomaalaistoimisto, muut kaupungin toimialat, oppilaitokset, järjestöt, uskonnolliset yhteisöt, TE-hallinto
Sosiaali- ja terveysten palveluiden kohdentaminen maahanmuuttajille ja asuinalueille tarpeiden mukaan <ul style="list-style-type: none"> ➤ Palveluiden suunnittelussa käytetään hyväksi ATH- ja Maamu-tutkimusten tuloksia 	Hyvinvointitoimiala
Ryhmäohjauksen kehittäminen eri kieliryhmille omaehtoi-	Hyvinvointitoimiala ja vapaa-

seen terveyden edistämiseen	aikatoimiala, järjestöt, uskonnolliset yhteisöt
Perhekeskeisellä toimintatavalla otetaan huomioon maahanmuuttajaperheiden erityistarpeet peruspalveluissa	Hyvinvointitoimiala ja sivistystoimiala
Hyvinvointia ja terveystä tukevien olosuhteiden vahvistaminen <ul style="list-style-type: none"> ➤ Turvallinen ja aktiivinen ympäristö ➤ Väestöpohjaltaan monipuoliset asuinalueet ➤ Asuinalueiden perusparannus ➤ Tilojen yhteiskäytön lisääminen 	Kaupunkisuunnittelu, vapaa-aikatoimiala, järjestöt
Sukupuolisensitiivisen toiminnan kehittäminen (esim. Tyttöjen talo), myös poikien ja miesten harrastustarpeisiin vastaaminen	Hyvinvointitoimialan koto-toiminta, järjestöt, liikuntaseurat, vapaa-aikatoimialan liikuntapalvelut ja nuorten palvelut
Hyvinvointitoimialan peruspalveluiden kehittäminen vastaamaan maahanmuuttajien tarpeita <ul style="list-style-type: none"> ➤ Palveluiden kehittäminen yhteistyössä palveluiden käyttäjien kanssa ➤ Selvitetään ikääntyneiden maahanmuuttajien palvelutarpeet 	Hyvinvointitoimiala ja konsernihallinto

4.3. Osaaminen ja oppiminen

Kehittämistoimenpide	Vastuutaho
Nuorisotakuu koskee myös maahanmuuttajataustaisia	Seuraamisvastuu kaupunginjohtajan asettamalla työryhmällä ja toteuttamisvastuu sivistys-, hyvinvointi- ja vapaa-aikatoimialoilla
Suomen kielen koulutukseen panostettava kaikilla tasoilla tarvittaessa kumppanuudella muiden toimijatahojen kanssa <ul style="list-style-type: none"> ➤ Aikuisten koulutusaikoja pidennetään ja sisältöjä laajennetaan tarvittaessa henkilökohtaistamisen kautta ➤ Suomen kielen moduuleja kehitetään ➤ 3-4 –vuotiaat maahanmuuttajataustaiset lapset pyritään kannustamaan varhaiskasvatukseen piiriin ➤ Esiopetuksen aikana tapahtuva perusopetukseen valmistava opetus käynnistetään 2014 	Sivistystoimiala ja muut turkulaiset koulutuksen järjestäjät, vapaa-aikatoimiala
Perheiden kannustaminen hakemaan varhaiskasvatukseen ja peruskouluun muualle kuin maahanmuuttajavaltaisille alueille	Sivistystoimiala
Kaupunki kouluttaa henkilökuntaansa monikulttuurisuuteen <ul style="list-style-type: none"> ➤ Maahanmuuttajien kannustaminen pätevoitymään ➤ Rekrytoinnista vastaavan henkilöstön asenteiden muokkaaminen ja kouluttaminen ➤ Lisäkoulutusmahdollisuuksien tarjoaminen maahanmuuttajataustaiselle henkilöstölle 	Konsernin strateginen hr ja toimialat

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Henkilöstön monikulttuurisuusosaamista hyödynnetään 	
<p>Suomalaiseen yhteiskuntaan tutustuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tietoisuuden kasvattaminen olemassa olevista yhteiskunnan palveluista ➤ Maahanmuuttajataustaisten kulttuuritietoisuuden vahvistaminen koulutuksessa ja muissa normaalipalveluissa ➤ Eri tasoisen ja myös omakielisen tiedon tarjoaminen ➤ Kaupungin sisäinen tietoisuuden ja hyvien käytänteiden kasvattaminen henkilöstön keskuudessa mm. monikielisen tiedotuksen kautta ➤ Maahanmuuttajien osallisuuden vahvistaminen ➤ Tiedonvälitys lasten kautta, omakieliset vanhempainillat 	<p>Konsernihallinto ja toimialat, vapaa-aikatoimialan Suomi tutuksi –palvelut, hyvinvointitoimialan KOTO-toiminta, järjestöt</p>
<p>Koulutuspalveluiden monipuolisuuden ja jatkuvuuden turvaaminen niin että opiskelijan koulutuspolku ei katkea</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Alkukartoituksen edelleen kehittäminen ➤ Opiskelijahuollon kehittäminen aikuisten osalta ➤ Naisten kannustaminen kouluttautumaan ➤ Opinto-ohjauksen tehostaminen maahanmuuttajataustaisille ➤ Koulutukseen haun käytänteiden kehittäminen ➤ Erityisen tuen tarpeessa olevien maahanmuuttajien tuen tarpeiden huomioiminen toimijoiden yhteistyönä 	<p>Sivistystoimiala, hyvinvointitoimiala ja muut toimijat sekä koulutuksen järjestäjät seudullisesti</p>
<p>Avustusten sitominen kaupungin strategiaan tavoitteisiin, jotta järjestöjä voidaan hyödyntää kotouttamistyössä</p>	<p>Avustuksia jakavat toimialat ja konsernihallinto</p>
<p>Yhteinen vastuu maahanmuuttajien osaamisen kehittämisestä ja selkeä työnjako asiakasnäkökulmasta</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Verkostoituminen ja päällekkäisyyksien poistaminen sekä yhteisten koulutuskokonaisuuksien järjestäminen 	<p>Kaupungin toimialat ja koulutuksen järjestäjät</p>

4.4. Aktiivisuus, osallisuus ja vuorovaikutus

Kehittämistoimenpide	Vastuutaho
<p>Huomioidaan asiakkaiden elämäntilanne palveluja suunniteltaessa ja toteutettaessa</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tuetaan aktiivisuuden säilymistä muutostilanteissa ➤ Tarjotaan palveluja eri ikä- ja kohderyhmien tarpeet huomioiden 	<p>Toimialat ja konsernihallinto</p>
<p>Viestinnän kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tieto omista palveluista kohdennetusti ja keskitetysti maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuustoimijoille esim. oppilaitokset, järjestöt, infotori ➤ Aktiivinen vuorovaikutus ja tiedonkulku palvelun tarjoajien ja kohderyhmän välillä ➤ Mitä tehdään jo ja miten voitaisiin toimialojen kesken 	<p>Toimialat</p>

yhtenäistää/yhdistää palveluista tiedottamista?	
Alueellinen työ <ul style="list-style-type: none"> ➤ Sekä säännöllistä että kertaluonteista toimintaa alueilla yhteistyössä eri toimialojen sekä alueen toimijoiden kanssa ➤ Infotilaisuudet alueilla: tieto palveluista kulkee puolin ja toisin. Kehitetään palveluita yhdessä. 	Vapaa-aikatoimiala, järjestöt, alueen muut toimijat (esim. hyto, sito)
Vapaa-ajan palveluiden hyödyntäminen kotoutumisen edistämiseksi <ul style="list-style-type: none"> ➤ Monikulttuurisuusosaamisen vahvistaminen ➤ Palveluiden saavutettavuuden varmistaminen ➤ Joustavat palvelut, erityistarpeiden huomioiminen ➤ Viestinnän kohdentaminen ➤ Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet kotoutumisen tukena 	Vapaa-aikatoimiala
Väestöryhmien välisen tuntemuksen ja luottamuksen parantaminen <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kulttuurit kuuluviin toiminnallisesti ja osallistuen ➤ Kulttuurienväläinen toiminta ja tapahtumat alueilla, kohtaamismahdollisuudet 	Konsernihallinto ja toimialat, järjestöt, uskonnolliset yhteisöt

4.5. Työllisyys

Kehittämistoimenpide	Vastuutaho
Triangelin ja kuntakokeilun hyvien käytäntöjen vakinaistaminen <ul style="list-style-type: none"> ➤ Maahanmuuttajien erityistarpeet otetaan huomioon työllistymispalveluissa ➤ Omakielinen neuvonta ➤ Osaamisen esiintuominen työnantajille 	Työelämäkuntoutuksen työllistymis- ja kuntoutumispalvelut, Triangeli, Kuntakokeilu
Yhteiskuntavastuun painottaminen kaupungin rekrytointi- ja palveluiden hankintapolitiikassa <ul style="list-style-type: none"> ➤ Harjoittelumahdollisuuksien tarjoaminen ➤ Nimettömän työnhaun kokeileminen ➤ Maahanmuuttajien rekrytinnin piiloesteiden poistaminen 	Konsernin henkilöstöpalvelut, hankintapalvelut, kaupungin toimialat
Työnantajien asenteisiin vaikuttaminen <ul style="list-style-type: none"> ➤ Jalkautuva työ yrityksissä ➤ Monikulttuurisuuden imagon kohentaminen ja osaamisen kasvattaminen monikulttuurisuuden johtamisessa ja rekrytoinneissa ➤ Positiivisen julkisuuden tarjoaminen 	Työllistymispalvelut, Turun Seudun Kehittämiskeskus, konsernin henkilöstöhallinto, hankkeet, järjestöt
Maahanmuuttajien osaamisen tunnistaminen, tunnusta-	Hyvinvointitoimialan ohjaavat tahot ja

minen ja esiintuonti <ul style="list-style-type: none"> ➤ Kielellisten valmiuksien kartoittaminen alkukartoituksen ja muiden välineiden avulla 	työväenopisto
--	---------------

4.6. Asuminen

Kehittämistoimenpide	Vastuutaho
Alueiden vetovoimaisuutta kasvatetaan toimijoiden yhteistyöllä <ul style="list-style-type: none"> ➤ Varmistetaan viihtyisyys ja palvelut ➤ Fyysinen ympäristö houkuttelevaksi ➤ Alueiden brändäys ja aluetiedotus 	Konsernihallinnon kaupunkikehitys, toimialat, TVT ja muut asunto-operaattorit, alueelliset toimijat
Asunto- ja kaavoituspolitiikka <ul style="list-style-type: none"> ➤ Edullisia asuntoja hajautetusti ➤ Tuetaan erityisesti TVT:ä asukkaiden sijoittamisessa tasapuolisemmin eri alueille 	Konsernihallinnon kaupunkikehitys, kiinteistö- ja ympäristötoimiala, TVT
Alueiden tasapainoinen täydennysrakentaminen	Kiinteistö- ja ympäristötoimiala
Luodaan tiiviimmät yhteydet muihin aravavuokratulojen omistaviin tahoihin	Kiinteistötoimiala
Lähiöiden kehittäminen, korjausrakentaminen ja tiivistäminen <ul style="list-style-type: none"> ➤ Yhteisöllisyyden vahvistaminen kehittämällä tilojen yhteiskäyttöä ja yhteistiloja 	Konsernihallinnon kaupunkikehitys

4.7. Maahanmuuttotyön kehittäminen

Kehittämistoimenpide	Vastuutaho
Peruspalveluiden roolin vahvistaminen kotoutumisessa <ul style="list-style-type: none"> ➤ Monikulttuurisuusosaamisen vahvistaminen ➤ Kohdennetut ryhmät ➤ Palveluiden saavutettavuuden varmistaminen ➤ Erityispalveluista joustaviin peruspalveluihin, erityistarpeiden huomioiminen 	Kaupungin toimialat
Asiakasryhmien ja yhteisöjen tavoittaminen ja motivointi kotoutumista edistäviin toimintoihin	Hyvinvointitoimialan Kove-hanke
Tarpeiden ennakointi <ul style="list-style-type: none"> ➤ Tiedonhallinnan organisointi ja tiedon levittäminen 	Konsernihallinto
Omakielisen ohjauksen ja neuvonnan vakinaistaminen	Konsernihallinto
Yhteistyö ja vaikuttaminen TE-toimiston asiakkaana olevien palveluihin <ul style="list-style-type: none"> ➤ Toimintaympäristön aktiivinen seuranta ➤ Edellyttää edunvalvonnan tehostamista 	Konsernihallinto ja toimialat

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Tavoitteellinen vuorovaikutus järjestöjen kanssa (pitkäjänteinen yhteistyö, yhteistyörakenteiden selkiyttäminen) ja järjestöyhteistyön toimintasuunnitelman laatiminen ➤ Pyritään rakentamaan luottamusta viranomaisten toimintaan ➤ Työhallinnon ja kunnan roolien ja vastuiden kehittämisen kotoutumistyössä 	
<p>Pidempään maassa olleiden kielitaidon ja osallisuuden vahvistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Erityistuen organisointi peruspalveluissa ➤ Asiakasprosessien kuvaaminen, tarpeiden selvittäminen ja toimenpiteiden resursointi ➤ Kokemusasiantuntijoiden käyttö 	Kaupungin toimialat, järjestöt
<p>Pakolaisten vastaanoton kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Edunvalvonta ja käytänteiden kehittäminen valtion kanssa 	Kaupungin toimialat
<p>Seutukuntayhteistyön aktivointi</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Turku tuottaa palveluja isäntäkuntamallilla muille kunnille ➤ Vapaa-aikatoimialalla levitetään hyviä käytäntöjä ja kehitetään palveluja yhteistyössä 	Konsernihallinto ja toimialat
<p>Uusien kohderyhmien huomiointi: parempi tiedonvälitys kansainvälisille opiskelijoille sekä työperäisesti maahan muuttaville</p>	Toimialat

5. Ohjelman seuranta

Kotouttamisohjelman seuranta kytketään kaupungin strategian ja talouden seurannan vuosikelloon. Vuositason seuranta toteutetaan kaupungin muun ohjelmatyön seurannan rinnalla ja aikataulussa. Kotouttamisohjelman toteutumista seurataan vuosittain sekä yksittäisten toimenpiteiden että koko ohjelman tasolla. Raportoinnista vastaa konsernihallinnon kaupunkikehitysryhmä.

Kunkin kehittämistoimenpiteen edistymistä seurataan kolmiportaisella arviointiasteikolla (toteutuu, toteutuu osittain, ei toteudu) sekä kuvaamalla havaittua muutosta sanallisesti. Toimialat vastaavat tarvittavien tietojen toimittamisesta raportointia varten. Seurantaa täydennetään arvioimalla kullakin teemakokonaisuudella (terveys ja hyvinvointi, osaaminen jne.) saavutettuja vaikutuksia. Tämä teemakohtaisen analyysin toteuttaa kaupungin maahanmuuttoyhdyshenkilöiden verkosto.

Kotouttamisohjelman vaikuttavuutta arvioidaan koko ohjelman tasolla. Kokonaisarvioinnin kantavana ajatuksena on kuvata sitä, missä määrin maahanmuuttajien elinolosuhteet ovat lähentyneet kantaväestön elinolosuhteita. Tältä osin vastuu seurantatietojen kokoamisesta ja raportoinnista on konsernihallinnon kaupunkikehitysryhmällä.

Ohjelmataason vaikuttavuusmittarina käytetään kotouttamisindeksiä. Kaupunkitasoinen kotoutumisindeksi otettiin käyttöön edellisen kotouttamisohjelman yhteydessä ja sille asetettiin tavoitearvoksi 1 % kasvu vuositasolla. Kotoutumisindeksi muodostuu kolmesta kotoutumisen onnistumista mittaavasta näkökulmasta:

1. Nuorten toisen asteen koulutukseen osallistuminen

Tarvittavat tiedot

- turkulaisissa oppilaitoksissa toisen asteen koulutusta (ammattillinen ja lukio) suorittamassa olevien vieraskielisten turkulaisten nuorten (16 -18 –vuotiaiden) lukumäärä (A)
- turkulaisten vieraskielisten nuorten lukumäärä ikäluokassa 16 -18 –vuotiaat (B)
- turkulaisissa oppilaitoksissa toisen asteen koulutusta (ammattillinen ja lukio) suorittamassa olevien kaikkien turkulaisten nuorten (16 -18 -vuotiaat) lukumäärä (C)
- kaikkien turkulaisten nuorten lukumäärä ikäluokassa 16 -18 –vuotiaat (D)

2. Työttömyys

Tarvittavat tiedot

- turkulaisten vieraskielisten työttömien lukumäärä (A)
- turkulaisten vieraskielisten 15-64 -vuotiaiden lukumäärä (B)
- kaikkien turkulaisten 15-64 -vuotiaiden työttömien lukumäärä (C)
- kaikkien turkulaisten 15-64 -vuotiaiden lukumäärä (D)

3. Tulot

Tarvittavat tiedot

- vieraskielisten turkulaisten valtionveronalaiset ansio- ja pääomatulot vuodessa per tulonsaaja, € (A)
- kaikkien turkulaisten valtionveronalaiset ansio- ja pääomatulot vuodessa per tulonsaaja, € (B)

Alla olevassa kuvaajassa 4 on esitetty kotoutumisindeksin kehitys vuosina 2003-2012. Tuoreimpien tilastotietojen valossa kotoutumisindeksin kehitys näyttyy positiivisena. Vuosien 2011–2012 osalta kotoutumisindeksi on tavoiteuralla. Maahanmuuttajanuorten toisen asteen koulutukseen osallistuminen on parantunut, eli tilanne on kehittynyt hyvin myönteiseen suuntaan (2011 ja 2012). Toisaalta, maahanmuuttajien tulot laskivat nyt pitkästä ajasta suhteessa keskivertoturkulaiseen, mikä on merkillepantavaa. Maahanmuuttajien työttömyysindeksissä ei ole tapahtunut muutosta v. 2012 parempaan eikä huonompaan (muutos + - 0)

Kuva 4. Maahanmuuttajien kotoutumisindeksi, Turku. Lähde Turun kaupunki, strategia ja kehittäminen.

